

62 Jokiniemi ja 64 Kuninkaala

Vernissaranta ja Värитеhtaanranta

Puistosuunnitelmaselostus

KOhteiden nimet:	VERNISSARANTA JA VÄRITEHTAANRANTA	Piirustus nro	58022-1
Selostuksen laati:	Nimi Projektipäällikkö, maisema-arkkitehti Milla Hakari	pvm:	31.1.2019
Selostuksen hyväksyi:	Nimi Puistosuunnittelupäällikkö, maisema-arkkitehti Heidi Burjam	pvm:	31.1.2019
Tiedoksi:	Tekninen lautakunta	pvm	

SUUNNITTELUALUE

SIJAINTI

Suunnittelualue sijaitsee Vantaalla 62 ja 64 kaupunginosissa Tikkurilan jokirannassa, junaradan itäpuolella noin 300 metrin päässä asemalta. Alue rajautuu pohjoisessa Tikkurilantiehen ja Kulttuurikeskus Vernissan tonttialueeseen, idässä Kuninkaalantiehen, etelässä Tikkurila Oyj:n tonttialueeseen ja Heurekaan pysäköintialueeseen, sekä lännessä junaratasilta. Suunnittelualueen läpi virtaa Keravanjoen Tikkurilankoski, jossa sijaitsee osin purettavaksi osoitettu pato. Suunnittelualueen pinta-ala on noin 16 800m².

KAAVOITUS JA MAANOMISTUS

Tikkurilan jokiranta on yleiskaavassa VL-alueita, jolle on merkitty ohjeellinen ulkoilureitti jokiranta myötäillen joen eteläreunalle Värитеhtaanrannan puolelle. Suunnittelualueen eteläranta on asemakaavassa Värитеhtaanrannan puistoaluetta (VP) sekä vesialuetta (W).

Suunnittelualueen pohjoisranta on asemakaavassa Vernissarannan puistoaluetta (VP) sekä vesialuetta (W). Suunnitteluratkaisut ulottuvat osin myös Kulttuurikeskus Vernissan tonttialueelle (YY/s). Vanhat teollisuudenajan rakennukset Vernissa ja palokalustovarasto sekä puistoalueella sijaitseva piippu ovat asemakaavalla suojeltuja (sr).

Maan omistaa Vantaan kaupunki.

NYKYTILA

Nykytilassa suunnittelualueen rannat ovat vaikeakulkuista kasvillisuuden peittämää aluetta. Rantapenkeret ovat paikoin hyvin jyrkät, ja niissä kasvaa paikoin tiheää puustoa. Patoluukun avaamisen jälkeen veden alta on paljastunut uutta maata ja rantakallioita, jotka jatkossa voidaan ottaa virkistyskäyttöön. Värитеhtaanrannan alue on rakennetumpaa puistoaluetta, jossa sijaitsee ulkoilureittejä, hulevesilampi ja penkkejä.

LUONTOARVOT JA MAISEMA

Suunnittelualueen pohjoisrannalla sijaitsee kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset Vernissa, palokalustovarasto ja piippu sekä padon rakenteet, jotka tuovat persoonallista teollisuushistorian tunnelmaa alueelle. Tikkurilankoskessa elää rauhoitettu vuollejokisimpukka, ja ranta-alueilla kasvaa laajoja esiintyminä haitallista vieraslajia isosorsimoa. Rannat ja rantaluiskat ovat kasvillisuuden peittämää pääosin lehtipuuvältaista puustoa. Puusto muodostaa tärkeän maisematilan rajan ja vähentää ympäröivän toimistorakennusten näkymistä puistoon.

MAAPERÄ

Alueen korkeusasema on korkeimmillaan koilliskulmassa Tikkurilantien ja Kuninkaalantien risteyksessä noin tasossa +19.2. ja matalimmillaan etelärannalla noin tasossa +11.5. Maaperä on pääosin täytemaata ja savea.

HYDROLOGIA

Alueen rannat rajautuvat Keravanjoen Tikkurilankoskeen, jonka vedenpinnankorkeus vaihtelee tulvatilanteiden mukaan. Suunnittelualueen pohjoisosassa Kuninkaalantien sillan edustalla vedenpinnan korkeus vaihtelee normaalitilanteissa keskivirtaaman n.+15.0 tasosta keskiylivirtaaman tasoon n. +15.8. Suunnittelualueen eteläosassa lammen kohdalla vedenkorkeus vaihtelee normaalitilanteissa keskivirtaaman n.+11.4 tasosta keskiylivirtaaman tasoon n. +12.8. Vähävetiseen aikaan vettä virtaa uomassa vain vähän, kun taas poikkeukselliset tulvat nousevat huomattavasti korkeammalle.

Suuri hulevesiputki purkaa Heurekan pysäköintialueen suunnasta hulevesiä lampeen, joka toimii kiintoaineksen laskeutusaltaana. Lisäksi jokeen purkaa muutama pienempi hulevesiputki mm. Tikkurilantien suunnalta.

SUUNNITELMAN TAVOITTEET

SUUNNITELMAN PÄÄPERIAATTEET

Suunnitelma perustuu Tikkurilan jokirannan maisema-arkkitehtuurikilpailun voittaneeseen ehdotukseen "Keidas", sekä kilpailun jatkotyönä laadittuun Tikkurilan jokirannan yleissuunnitelmaan, joka on hyväksytty teknisessä lautakunnassa syksyllä 2017. Työn tavoitteena on muodostaa jokirannasta viihtyisiä rantapuisto, ja löytää tasapaino puistoon sijoitettavien uusien toimintojen ja luontoarvojen välille.

Suunnittelualueelle on leimallista teollisuus- ja kulttuurihistorian tunnelma, jota tuetaan ja korostetaan maisema-arkkitehtuurin keinoin. Maisemasuunnittelun tavoitteena on rantojen helppo saavutettavuus, oleskelupaikkojen tuominen veden ääreen ja kalastuskäytön tukeminen. Rannat kytketään saumattomasti laajempaan puistokokonaisuuteen siten, että rantareittien verkosto kulkee molempia rantoja pitkin.

REITIT

Joen etelärannan nykyistä puistoreittiä levennetään, tasausta loivennetaan ja valaistus uusitaan. Heurekan alikululta kaakkoon Kuninkaalantielle johtava puistoreitti ja yhteydet Heurekan pysäköintialueelle säilytetään. Uusi suunnitteilla oleva Vernissasilta parantaa jatkossa yhteyksiä joen yli.

Vernissarantaan rakennetaan uusi puistoreitti / oleskeluranta Vernissan pihan ja piipun välille. Piipun luota reitti yhdistetään portailla ylös Tikkurilantien katualueelle. Reitti valaistetaan ja varustetaan oleskelukalusteilla. Reitti liitetään Vernissan pihaan padon yli rakennettavalla ritilärakenteisella kulkutasolla.

Joen etelärannalle tehdään kapea sorapintainen kalastajapolku, jota pitkin pääsee kulkemaan vesirajassa matalan veden aikaan. Polku toteutetaan osin nykyisiä avokalliopintoja pitkin. Molemmilta rannoilta on myös yhteydet veden ääreen astinkiviä pitkin. Rantaan sijoitetaan padon vanhoja kiviä kivipoluiksi ja hyppykiviksi.

ESTEETTÖMYYS

Puiston reitit ovat esteettömyyden perustasoa lukuun ottamatta rannan kalastajapolkua, joka sisältää jyrkkiä osuuksia ja portaita. Puistoreittien varteen sijoitetaan senioripenkkejä. Vernissarannan tuntumaan tehdään kaikille soveltuva kalastuspaikka, johon pääsee myös pyörätuolilla.

TOIMINNOT

Vernissarannasta kehitetään toiminnallinen oleskelualue, johon sijoitetaan oleskelua tukevia kalusteita, kuten pöytiä, penkkejä, sekä ulkogrillejä. Värитеhtaanrannan puolella oleskelu keskitetään padon yhteyteen tehtävälle näköalatasanteelle sekä lammen ympäristöön. Rinteeseen porrastetaan istuinkatsomo, joka voi toimia mm. koululaisluokkien kokoontumispaikkana. Hulevesiputken päälle tehdään oleskelutasanne, ja pääsyä lammen vesirajaan helpotetaan kivipaaseilla.

KUNNALLISTEKNIikka

Alueen nykyinen kunnallistekniikka pääosin säilytetään. Värитеhtaanrannan puistoalueen läpi eteläreunassa kulkee nykyinen jäteveden pääviemäri, joka on merkitty myös asemakaavaan. Padon suuntainen kosken alittava jätevesiviemäri on poistettu käytöstä, ja siihen liittyvät maanpäälliset rakenteet eteläreunalla poistetaan.

HULEVESIEN KÄSITTELY JA LAMPI

Vernissarannan alueelle purkaa suuri huleveden runkolinja, jolla hoidetaan Kuninkaalan ja pääradan kuivatus noin 10 hehtaarin alueelta. Värитеhtaan hulevesilampeen purkautuu tiiviisti rakennetuilta katu- ja rata-alueelta d1000 hulevesiviemäri hulevesilammen kautta Keravanjokeen. Äärevöityneen virtaaman ja tilankäytön takia käsittelymenetelmiä ei voida yhdistää viemäriin vaan nykyinen lampi otetaan osaksi hulevedenkäsittelyä.

Lammesta poistetaan sinne nykyisellään laskeutunut kiintoaine ja siihen asennetaan biohiilisuodatin, jolla lammen vedenlaatu saadaan nopeasti parannettua sateen jälkeen. Itse lampi toimii hulevesiä viivyttävänä rakenteena ennen Keravanjokea. Ratkaisut eivät heikennä viemäriin toimivuutta eivätkä vaikuta tulvatilanteisiin.

Lisäksi alueelle purkaa kolme kpl pienempiä 350...160mm hulevesiputkia viereisiltä kevyen liikenteen ja katualueelta. Pienempiin hulevesiputkiin asennetaan sakkapesälliset imeytyskaivot, joilla hulevesistä saadaan erottua hiekat pois ja mitoitusvirtaamat imeytettyä maaperän kautta Keravanjokeen. Imetykskaivojen tulvareitit hoidetaan maisemoituna ylivuotona.

KASVILLISUUS

Alueen puut on kartoitettu erillisessä arboristiselvityksessä, ja puihin kohdistettavat toimenpiteissä noudatetaan arboristin ohjeistusta. Rantapenkoissa kasvaa osin huonokuntoista puustoa, jota poistetaan kuitenkin puustoinen yleisilme säilyttäen. Etelärannan suuret kuuset esitetään säilytettäväksi. Jyrkät rantapenkereet tuetaan kasvillisuusmatoilla.

Puistoon istutetaan harkitusti uutta kasvillisuutta. Kasvilajeissa suositetaan alueelle tyypillisiä luonnonkasveja ja huomioidaan monipuolinen jokiluonto. Rantojen nykyistä luonnonkasvillisuutta täydennetään rakennettavilta osin niittykylvöillä ja virtaveden läheisyydessä eroosiokasvimatoin. Lammen ympäristöön ja sen rantavyöhykkeelle istutetaan luonnonkasvillisuutta, kuten kukkivia kosteikkoperennoja. Kosken kasvillisuussaarekkeet ja rantapuusto pääosin säilytetään, joskin

huonokuntoista puustoa karsitaan varovasti. Koskessa kasvaa laajoja esiintyminä vieraslajia isosorsimoa, joka rakennustöiden yhteydessä suositellaan kaivettavaksi juurineen pois.

Väritehtaanrannan eteläosissa Heurekaan pysäköintialueeseen ja puistoraittiin liittyvät pensas- ja nurmialueet pääosin säilytetään. Jokirantaan liittyvät kasvillisuusalueet hoidetaan luonnonnurmena. Puiston hoitoluokat ovat B2 ja B3 ranta-alueilla, A2 muulla puistoalueella.

KALUSTEET, VARUSTEET JA RAKENTEET

Kalusteet, varusteet ja rakenteet suunnitellaan tukemaan alueen teollisuushistorian ilmettä. Alueella käytetään pääosin jo aikaisemmin jokirannan puistoalueelle valittuja corten-sävyisiä kalusteita. Näiden lisäksi Vernissarantaan on suunniteltu omat pyöreät maatiilikalusteet, jotka saavat muotokielenä piipusta. Pintamateriaaleina käytetään maatiiltä ja kivituhkaa. Purettavan padon kiviä hyödynnetään rannan huppykivinä sekä reunustamassa lammelta padolle olevaa reittiä.

Nykyisen padon säilyvien osien yhteyteen sijoitetaan Vernissarannan puolelle teräsrakenteinen ritiläpintainen kulkutaso, ja Väritehtaanrannan puolella teräsrakenteinen oleskelutaso. Rakenteiden kaiteilla ja maanpinnan pyritään estämään padon päälle kiipeäminen. Padon eteläosaan liittyvä nykyinen kaide uusitaan, kun taas padon pohjoispäässä kaiteet liittyvät oleellisesti Vernissan pihan rakenteisiin, ja ne uusitaan vasta Vernissan pihan kunnostuksen yhteydessä. Kalaportaan pohjoispuolinen osa täytetään ja rakenteen maanpäälliset osat puretaan. Patoon ja kalaporttaaseen liittyvät tekniset laitteet säilytetään.

Väritehtaanrannan lammen hulevesiputken päätteeseen tehdään teräsrakenteinen oleskelutassanne, jonka alle sijoitetaan biohiilisuodatin veden puhdistamiseen. Lammen reunan nykyiset paasikivet säilytetään, ja lammen ympäristöstä löytyviä nykyisillä kivipaaseja hyödynnetään vesirajaan pääsyssä. Lammen itäpuolella rinteeseen porrastetaan istuinkatsomo. Alueen jokiluontoa ja historiaa tehdään näkyväksi erillisillä taideaiheilla, jotka toteutetaan esimerkiksi graafisesta betonista.

VALAISTUS

Nykyisten puistoreittien valaistus uusitaan vastaamaan alueen uutta ilmettä. Kevyenliikenteen väylät valaistaan niin, että valopisteet eivät häiritse näkymää. Tavoitteena on myös, että hajavaloa ei suuntaudu ranta-alueelle, missä valaistus on pääasiassa ihmisen mittakaavassa.

Rantareiteille tuodaan uudet, matalat ja ilkivallan kestävät valaisinpollarit, joissa toistuu sama corten-sävy kuin muissakin kalusteissa. Tällä alueella valaistuksen päätarkoitus on luoda tunnelmaa ja ohjata ihmisiä. Sijoituksissa huomioidaan jälleen kokonaisuus, eikä valaisinpollareita sijoiteta päänäkymien eteen, vaan ne ovat taustalla luomassa tilalle rajat.

Historiallisia rakenteita, kuten patoa, korostetaan erikoisvalaistuksella, jossa käytetään lämmintä värilämpötilaa. Piippu, valaistaan kahdesta vastakkaisesta suunnasta, jolloin sen pyöreä muoto korostuu. Piipun valaisuun voidaan käyttää myös värillistä valoa viestimään alueen asukkaille tapahtumista jokipuistossa.

Puuston valaistus tukee matalan mittakaavan valaistusta levittämällä näkymää hallitusti ylöspäin. Puiden valaistus keskittyy pääasiassa komeimpiin vanhoihin puihin, mutta myös istutettuja puita voidaan valaista täydentämään näkymää.

POHJARAKENTAMINEN

Vernissarannassa etenkin piipun ympäristössä on todettu pintamaassa ylemmän ja alemman ohjearvon ylittäviä pitoisuuksia haitta-aineita. Ennen alueen rakennustöiden alkamista alue kunnostetaan erillisen kunnostussuunnitelman mukaiseen tasoon. Padon pohjoispuolisten osien maarakentaminen tehdään pääosin erillisen padon purkamisen rakentamaturakan yhteydessä erillisten suunnitelmien mukaan.

Alueella suunnitellut teräsportaat sekä maisemalammen oleskelutaso perustetaan kallioon porattavien porapaalujen varaan. Istuinkatsomo ja siihen liittyvät portaat perustetaan kallioon porattujen porapaalujen varaan tehdyn teräsbetoni- ja teräsrakenteen varaan.

Alueella olevat muut perustettavat rakenteet voidaan tehdä maanvaraisesti betoniperustuksen ja 300 mm paksun murskekerroksen varaan. Alueelle suunnitellut reitit ja polut voidaan perustaa maanvaraisesti rakennekerrosten varaan. Paikoitellen alueella esiintyy jonkin verran savea, jolloin tehdään paikallinen massanvaihto kivipäällysteisten reittien sekä maanvaraisten perustusten alle.

SUUNNITTELUYÖRYHMÄ

Suunnitelman on laatinut LOCI maisema-arkkitehdit Oy työryhmineen seuraavasti: maisema-arkkitehtisuunnittelu ja projektin kokonaisvastuu LOCI maisema-arkkitehdit Oy; kunnallistekninen suunnittelu, geosuunnittelu ja hulevesisuunnittelu Sipti Infra Oy; rakennesuunnittelu Vahanen suunnittelupalvelut Oy; valaistussuunnittelu LDC Lighting Design Collective ja sähkösuunnittelu Licon-At Oy.

Työtä on ohjattu kuntatekniikan keskuksen viheraluesuunnittelussa yhteistyössä ympäristökeskuksen, kaupunginmuseon ja rakennusvalvonnan edustajien kanssa.

VUOROVAIKUTUS

Tikkurilan jokirannan yleissuunnittelun yhteydessä vuonna 2017 toteutettiin verkkokysely paikallisille asukkaille ja alueen käyttäjille, sekä järjestettiin kaksi työpajaa jokirannan suunnittelusta. Vernissarannan ja Värитеhtaaranannan suunnittelusta järjestettiin erillinen asukastilaisuus 24.1.2019.

KUSTANNUSARVIO

Hankkeen kustannusarvio on n. 1,3 M€ (alv. 0%).